

Dybe Strømme.

Naar Strømningerne nu synes at klare sig i social Henseende med Hensyn til Smaafolk og Storfolk, saa mindes man andre Tider i vort Folk, da der fandtes store Modsetninger og klare Linier.

Der var det politiske i Provisorierne 80-erne. Dengang var der i Folkelivet eet Hovedskel, der gik fra den ene Ende af Landet til den anden og fra Hav til Hav: for eller imod Provisoriet. Højre opfattede Estrupiatet som fædrelandsgavnligt og tillige et berettiget Udslag af en haard Haand overfor radikale Tendenser og selvraadige demokratiske Ytringer. Venstre mente, at Provisoriet var et klart og utvetydigt Grundlovsbrud og derfor en Krænkelser af Folkets heiligste Rettigheder.

Denne Modsetning maatte man igennem, her maatte gøres færdig, før man kunde videre. Saa stærkt greb denne Strid ind i det daglige Livs Forhold, at ellers gode Venner, ja endog nære Slægtninge af den Grund afbrød den selskabelige Omgang med hinanden. Venstre vilde ikke handle med en Højre-Kobmand og omvendt, en Højre-Lærer kunde vanskelig blive Sognenærd blive indstillet til en Lærerpøst. Højremænd blev kastet ud af de Stillinger, hvor den almindelige Valgret kunde gøre Udslaget. Venstre-Bønder og Venstre-Lærere blev tiltalt for revolutionære Tale og Optræden. I Nordjylland øvede man sig i Vaabenbrug med Tanke paa det kommende Oprør, der var en Konsekvens af Demokratiets Stilling. Bønderne ved Jammerbugten rejste til Aalborg efter en Tønde Krudt for i Tide at sikre sig Ammunition. Nogle af Vestres Folk og Førere blev arresterede og fik Fængselsstraf for deres politiske Optræden. Regeringen oprettede et nyt Korps af Gendarmen, som den sendte ud over Landet med lange Sabler og skarpe Patroner i Bæltet. Det kom ogsaa til haandgribelige Sammenstød baade i Aars og Brønderslev.

Saaledes var det politiske Spørgsmaal saa stort, at det opslugte alle andre, et Spørgsmaal, der maatte og skulde klareres, hvad det i Aarenes Løb ogsaa blev ved Provisoriet. Ophør og Højremagtens Fald.

Uagtet dette Tidsrum er blevet kaldt Visnepolitikens, saa var det en frugtbar Tid, som det altid er, naar store og vigtige Idéer griber dybt

ind i Folkets Masse, jo dybere, des frugtbarere. Der blev dengang mange Tusinde Mennesker vækket til Samfundsinteresser, til at forstaa, vi havde en Folkefrihed, som var i Fare. Ordet Politik havde i de Dage et alvorligt Indhold, en Bemærkelse af noget højest værdifuldt, stundom en højtidelig Klang, som senere er tabt noget.

Provisorietiden viste sig ogsaa frugtbar paa den Maade, at det for os Del skyldtes den Omstændighed, at Husmænd og Gaardmænd stod saa tæt sammen i den storpolitiske Kamp, — naar den almindelige Valgret blev raadende i vore store og betydningsfulde Andelsforetagender, der paa samme Tid dukkede op. Og ejendommeligt er det jo i en Forretning, at lade enhver Deltager have samme Indflydelse, han der har en Ko som den, der har halvtreds. Det findes vel kun i Andelselskaber, ellers har vel Deltagerne i ethvert Aktieselskab Indflydelse paa Ledelsen i Forhold til indskudt Kapital. Men Provisorietidens nye og friske Sans for folkeligt Selvstyre, Højskolernes vækkende Indflydelse i Retning af Aandsliv og folkeligt Fællesskab, og Arbejderorganisationernes Opmark i Tilslutning til Demokratiets Krav, — alt dette var gode Forudsætninger for det berømmelige Andelsvæsenes Udvikling.

De to Hære, der da stod overfor hinanden, udgjordes paa den ene Side af Regeringen, Herremændene, Godsejerner, Embedsmændene og den store Del af Byborgerne, — paa den anden Side Bønderne, Husmænd, Arbejdere i By og paa Land, hele det samlede Demokrati. Og et Vidnesbyrd om, hvor stærk den demokratiske Front var, er den Omstændighed, at da de københavnske Smede i 1899 blev lockouted, sendtes der fra Provinsen (ogsaa fra Landet) 174,000 Kr. — det var mange Penge dengang — ind til Byarbejderne for at støtte Smaafolket mod Storfolket, og dem, der oplevede den Tid, husker godt, at Landboerne sendte Mængder af Fødemidler ind til de nødstedte Arbejdere. Det er dog kun godt 25 Aar siden.

Alligevel kunde det skarpe Øje ogsaa dengang i Bunden skimte de socialt vanskelige Punkter, som en Dag vilde have sig op i Dagen til en ny Kamplinie.

Jeg mindes saaledes fra min Lærertid, der faldt i den Periode, følgende saa at sige staaende Situation

ved Gaardmændenes Gilder, hvor den unge Lærer kom: Naar Aftensmaden var spist, og man havde trukket Vejret ved almindelig Snak, politisk Tale eller et Slag Kort, saa kom hen paa Aftenen det Tidspunkt, da Diskussionen rejste sig undertiden i Aarne, næsten hede Ord. Emnet var Gaardmændenes sociale Stilling i Modsetning til Husmænd og Tyende.

Gaardmændene, som Selskabet navnlig bestod af, beklagede sig ikke alene over de daarlige Tider i al Almindelighed, men over Gaardmændsstændens ringe Stilling i Sammenligning med Husmænd og Arbejdere, der levede saa roligt og havde deres sikre Dagen. Gaardmændene havde megen Hovhed og var dem, der skulde bære hele Landets Rydter og Høde og betale Skatterne.

Dertil svarede Læreren, at de jo let kunde faa Byttet gjort, da Husmænd og Arbejdere vist var villige til at flytte ind i Gaardene naarsomhelst, saa Gaardmændene kunde indtage de andres misundelsesværdige Pladser i Samfundet.

Saa var der Tyendet. Gaardfolkene omtalte dem ikke særlig godt med Hensyn til deres Livsførelse, betjendte dem at de stillede deres Sager daarligt og ødte deres Penge til Fornøjelser og gik paa Kroen, de var ikke saa skikkelige som Gaardmændsbørn, saa hvis Tyendets Stilling ikke var gunstig nok, saa var det Tyendets egen Skyld.

Først spurgte Læreren saa, hvem der havde lært Tyendet at gaa paa Kroen osv. og dernæst sa'e han at man dog virkelig heller ikke kunde forlange Tyendets skulde maae sig med Gaardfolkernes Born i sin Henseende. Vi var jo alle enige om Hjemmets store Indflydelse paa Slægten, nu vokser jeres Born op under Hjemmets daglige Indflydelse hele Barndomstiden og maaske Ungdomstiden med, medens Børnene fra Høytærne kommer ud blandt Fremmede, naar de er en halv Snies Aar eller for derefter lever videre under Karlekammerkulturens Indflydelse.

Naar I — fortsatte Læreren — med Ret eller Uret behjælpes Tyendet noget i dette Forhold, saa har jeg for Resten et Bud, et Svar til jer fra jeres Tjenestefolk, som er mine gode Venner. Jeg skal hilse jer og sige at Gaardmændsbørnene er med til Gilderne, hvor deres Forældre kommer og morer sig, men vi har ikke anden Forbindelse med de Gilder end vi kan faa Lov at spænde Gæsternes Hæste for og fra. Vi har da ogsaa Trang til lidt Fornøjelse, og det kan nok være at den somtid falder noget forkert ud, naar vi er henvist til os selv.

Om dette kunde der diskuteres i Timevis, og der kunde fortsættes ved næste Gilde, saa nærliggende var det sociale Spørgsmaal allerede dengang. Både Gaardfolkene og Læreren var, hvad man kalder brave Folk, der stod i et godt menneskeligt Forhold til hinandre. De var ogsaa enige om mange Ting, ikke mindst naar Brodden ventte op efter, men Uenigheden opstod, naar man fra Gaardmændsstændpunktet saa nedefter i social Henseende.

Saaledes røstes de sociale Vande. Men det politiske var dog Hovedspørgsmaalet, der først skulde klareres, altsaa Magtspørgsmaalet i Samfundet. Naar saa det var læst med den almindelige Valgrets Sejr, vil Magtspørgsmaalet, Livsgodernes Fordeling, melde sig med megen Styr. E. Den almindelige Valgret er jo ikke et Mål i sig selv, men Spørgsmaalet hvad den skal bruges til. Den er en Høle, der skal bruges til at heste med.

De to Spørgsmaal om Magt og Mål gaar som dybe Strømme gennem hvert Menneskes Sind, og der vil komme til at røre sig stærke Bølger i Samfundshavet. Da gælder det om at holde sig i klart Farvand. Og vi har da et Fyr, det eneste der kan rettede os, men det har ogsaa Evigheds Glød i Lampen, dette Fyr er for os alle: Retfærdighed.

Johan Skjoldborg.

EN GLEDESLOS BARNDOM.

Fru Charmian London fortæller.

Fru London.

Jack Londons Enke, Mrs. Charmian London, fortæller i »Revue de Paris» om den berømte Romanforfatteres Barndom.

Jack London voksede op i et fattigt Hjem og maatte hele sin Ungdom kæmpe med megen Modgang og Fattigdom. Hans Fader var Landmand; hans Slægt havde flere Generationer igennem boet derude i Vesten og fort en drøj Tilværelse uden at saa synligt lide frem.

Da Jack London kom til Verden i 1876, boede Familien midlertidigt i San Francisco. Faderen var trykket af stadige Uheld, der forfulgte ham, og om sin Moder skriver Jack London: »Jeg erindrer ikke, at hun en eneste Gang har kærtregnet mig». Hvordan det gaar til, at han fem Aar gammel kan læse nogenlunde rent, kan han heller ikke forklare, men fra det Øjeblik, da Bogen aabner sine Skatte for den ensomme lille Fyr, har han et Fristed i Fantasiens Verden. I 10 Aars Alderen læser han alt, hvad han kommer i Nærheden af, og da Faderen, der nu har sat det sidste over Styr, saa sælge Gaarden og atter flytte til San Francisco, bliver Folkebiblioteket det Paradis, som lille Jack London stjæler sig ind i. Stjæler, ja, for den lille Fyr, der maa staa op om Morgenen kl. 3 og ud med Aviser, derfra i Skole og om Aftenen ud igen med Aviserne, er der ikke megen Tid tilovers. Om Lærdagen er han Medhjælper hos en »Ismand», og om Søndagen har han »en Tjans», som Køgløjer paa en hollands Kogelebane. 13 Aar gammel gaar han ud af Skolen, og hans Klæder er saa luvende, at han skammer sig over dem og ikke gaar op til den afsluttende Eksamen.

SPOGELSESTOGET

Mystik paa Fjerritslevbanen. — Spøgelse-Soldater, der holder Øvelse paa Jærnbane-skinnerne.

Tre veltjente, søbre og paalidelige Jærnbane-mænd har i de sidste Dage oplevet sær Ting paa Linien i Nærheden af Vadum paa Frederikshavn-Fjerritslev-Banen. Uafhængig af hinanden har de set et Spøgelsestog — ved højlys Dag — og saa livagtigt, at den ene, der førte Motorvogn, slog Bæmserne i, medens den anden, der kørte Dræsinen, standede helt og smed Dræsinen i Grøften for at afværge en Ulykke.

Sludder! vil nogle sige. Fata Morgana! vil andre mene, og de kommer maaske Fenomenet nærmest. Hvad der er sket, er i Korthed følgende:

For et Par Uger siden førte Motorvognsfører Costrup-Andersen af Frederikshavn en af Banens Motorvogne mod Vest fra Nørresundby. Ved Siden af ham sad Banemester Johnsen af Nørresundby, og begge saa pludseligt

et veritabelt Spøgelsestog

bruse frem ad Linien. Banemester Johnsen fortæller om de uhyggelige Øjeblikke:

»Vi nærmede os den store Viadukt, der ligger udenfor Nørresundby; da vi omtrent havde naaet den, saa vi pludselig en Mængde Soldater, nærmest et helt Kompagni, der med Geværer og fuld Oppakning løb frem langs Banelinien. Vi gav Advarselssignaler, fordi vi syntes, at det var mærkeligt.

Kompagniet holdt Øvelse inde paa Skinnerne;

I samme Øjeblik forsvandt de pludseligt.

ligt ud til Siden og op i Luften, og i Løbet af et Øjeblik opløstes det hele til ingen Ting.

— Hvad tænkte De?

— Vi blev jo lidt uhyggeligt til Mode, men slog os til Ro med, at det hele var en Luftspejling. Men faa Minutter efter mødte vi noget nyt. Vi havde kørt en halv Kilometer, siden vi saa Soldaterne, da der pludselig kom et Tog brusende imod os i en Kilometer Afstand; det stod for fuld Damp frem mellem Bakkerne uden-

for Vadum, og vi kunde tydeligt se Lokomotivet og en lang Række Vogne.

Da blev vi forskrækkede.

Costrup-Andersen greb mig i Armen og sagde: »Det er da mærkeligt. Jeg vil bække! Han greb derefter Bremsen for at standse Vognen; straks efter forsvandt Toget imidlertid, ingen af os lagde rigtig Mærke til hvordan. Det opløstes nærmest i Taage. Vi maatte atter slaa os til Taals med, at det var en Luftspejling

— og har ikke snakket stort om det siden.

Mærkeligt er det, at Overbanemester H. C. Beckmann har været ude for noget ganske lignende kort forinden. Han var paa Vej indad paa Dræsinen og mødte »Toget», som for ham virkede saa livagtigt, at han standede og veltede Dræsinen i Grøften. Han holder ikke af at snakke om det, men indrømmer, at det er passeret.

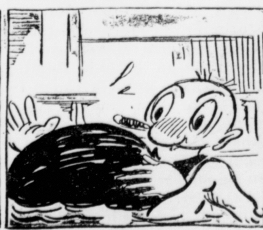
BADESÆSONEN ER FOR ALVOR BEGYNDT

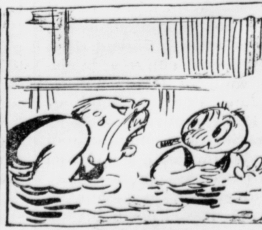
Forleden, da vor Ven Jens Amager stod paa »Helgoland» Vippen, saa han pludselig midt i Bassinet en Minne komme drivende i Vand-skorpen.

Alt i Aanden saa han, hvilke frygtelige Ulykker denne kunde afstedkomme, hvis den fik Lov til at ligge der — han tog Tillob og spring.

Forsigtigt, for ikke at komme til noget, eller risikere noget, tog han fat om Minen for at bugseren den hen paa et sikkert Sted; men han

fik hurtigt nok af at flytte Minen. Minen viste sig at være Grosserer Petersen, der just var i Færd med at øve sig i at dykke!